

Puhdas sydän

Pekka Ervastian puhe 25/11 1916
Kalevan Nuorten luentojuhlassa

Aikomukseni olisi puhua pari sanaa sydämen puhtaudesta.

Puhdas sydän. Tällainen lausetapa, tällainen sanayhdistelmä tuntuu monen nykyaikaisen ihmisen mielestä hieman vanhanaikaiselta, se tuntuu hieman lapselliselta. Sydämen puhtaudesta, siitä on kuultu puhuttavan jo lapsena. Oma äiti on voinut sitä opettaa lapsilleen. Lapsillahan on puhdas sydän, sanotaan ja joistakin ikäihmisistä voidaan sanoa, että heillä on samanlainen puhdas sydän kuin lapsella. Kyllähän me kaikki tiedämme, että kristinuskossa juuri Jeesus opettaa tästä sanomalla: ”Autuaat ovat puhdassydämiset, sillä he saavat nähdä Jumalan.“ Me ihmiset olemme voineet elää tuossa lapsellisessa käsityksessä sydämen puhtaudesta, mutta me olemme voineet jokapäiväisen elämän hyörinässä unohtaa tämän Jeesuksen lauseen. Ja jos me tahdomme määritellä minkälainen on puhdas sydän, niin me joudumme ehkä ymmälle. Meidän on ehkä vaikea ymmärtää minkälainen on puhdas sydän. Me voimme sanoa jollekin: ”Selitä minulle mitä on puhdas sydän?“ Ihminen ei ehkä osaa sitä selittää, eikä meidän edes pidä sitä yrittääkään. Vaikka me emme osaa selittää itsellemme minkälainen puhdas sydän on, vaikka emme osaa sitä itsellemme tai toisille selittää, niin kuitenkin on ainakin luultavaa että jokainen meistä osaa sanoa, minkälainen puhdas sydän ei ole. Jos meidän on arvosteltava jonkun ihmisen tekoa, niin me ainoastaan osaamme sanoa: ”Hänellä ei ollut puhdas sydän.“ Tai: ”Tuo ei ole puhdassydämis-

ihmisen teko.“ Sen ihminen osaa sanoa, vaikka hän ei osaa määrittellä minkälainen on puhdas sydän. Koettakaamme tässä tarkastaa itseämme, itseämme ja toisiamme arvostella, olemmeko puhdassydämiä vai ei. Koettakaamme nyt ajatuksissamme asettaa mielikuvituksemme eteen niitä erilaisia kykyjä; niitä erilaisia ominaisuuksia; niitä erilaisia sieluntiloja, jotka päivänselvästi eivät ole puhdassydämiä. Silloin huomaamme, että on kolme eri lajia näitä sieluntiloja. Me voimme niitä itsessämme havaita ja huomata niitä toisissakin ja me voimme myös silloin nähdä, että eri ihmiset suhtautuvat eri voimakkaasti ja eri tavoin näihin sieluntiloihin, niin että voimme näin jakaa ihmiset kolmeen eri ryhmään sieluntilojensa mukaan.

Ensimmäinen huomiomme on, että hyvin tavallinen sieluntila on ihmisillä se, että me nautimme elämästä. Emme aina osaa nauttia, mutta me tahtoisimme nauttia. Me tahtoisimme nauttia juuri tässä meidän fyysisessä, näkyväisessä, ruumiillisessa elämässämme. Vaikka me olemme sielullisia ja henkisiä olentoja, niin me elämme tässä näkyväisessä maailmassa ruumiillisina olentoina. Ja on hetkiä elämässämme, jolloin ruumiimme sanomattomasti nauttii olemassaolostaan. Sellaisina hetkinä me muodostamme itsellemme erityisen elämänfilosofian, me koetamme todistella, että elämä on sitä varten, että me osaisimme nauttia. Elämä on tyydytetty, kun tunnemme olevamme tyydytetyjä ruumiillisessa elämässä. Ja jos tämä sieluntila jollekin on ohimenevää, niin on ihmisiä, joilla tämä sieluntila on muodostunut filosofiaksi, huomaamme, että se on muodostunut elämänkatsomukseksi, että on nautittava ja nautittava juuri näiden fyysillisten aistien avulla. Näitä ihmisiä me kutsumme materialisteiksi. Me kutsumme sellaista ihmistä materialistiksi, joka tahtoo nauttia. Heidän mielestään elämällä ei ole mitään arvoa, ellemmee saa nauttia kauniista vaatteista, ellemmee saa

nauttia ruuasta, ja ellemme saa nauttia sukupuolisesta rakkaudesta. Me huomaamme, että on ihmisiä, joilla on tällainen elämänfilosofia, ja huomaamme vielä, että meidän oma itsemmekin houkuttelee meitä elämässä nauttimaan juuri tällä tavalla. Ne ihmiset, jotka eivät tällä tavalla halua nauttia, eivätkä nauti, niitä on hyvin harvoja. Tällaiset ihmiset ovat niitä, jotka ovat saaneet elämässään paljon kärsiä. He eivät halua sillä tavalla nauttia. He katsovat elämää suoraan silmiin ja sanovat: ”Kaikki nautinto, jonka elämä voi tällä tavalla tarjota, se on tyhjää ja se johtaa meidät harhaa kohti.“ Ja mikä vie meidät tähän nautinnonhaluun? Me huomaamme, että se on uteliaisuus, joka johtaa meitä nautintoihin. Uteliaisuudesta me tahdomme koettaa, että voisikohan tuosta taikka tuosta seikasta nauttia. Ja me tyydytämme uteliaisuuttamme ja huomaamme, että tuokin on tyhjää. Ja kuinka monta kertaa ihminen saakaan tehdä tuon havainnon, ennen kuin hän siihen uskoo, että kaikki on tyhjää. Ja kun arvostelemme itseämme sekä toisia, niin me huomaamme ja sanomme että se ei ole puhdassydämistä. Ihminen, jolla on puhdas sydän, ei nauti sillä tavalla. Me opimme ymmärtämään, että jos osaamme nauttia samalla tavalla kuin lapset, jos meidän ilomme on kuin lapsen iloa, ilman arvostelua itse nautinnosta. Jos ilo on ihmiselle aivan välitöntä niinkuin lapsella, aivan epävapaata (vapaata?), niin se on puhdassydämistä. Mutta jos iloon liittyy ajatus ja tunne, joka kulkee ikään kuin nautinnon sivulla, silloin sanotaan että tuo ilo ei ole puhdassydämistä, vaan se on langennut pois puhdassydämisestä tilasta. Jos ihminen sitten kysyy viisailta ihmisiltä, jos hän kysyy suurimmilta neroilta, mitä ihmiskunnassa tunnetaan ja on ollut, niin saamme kuulla heiltä, että ihmiselämän arvoitus ja pulma on juuri siinä, että ihmisen pitää oppia olemaan puhdassydäminen. Me voimme osaksi kulkea läpi elämän sillä tavalla, että emme tavoittele nautintoa, emmekä tavoittele epäpuhdasta elämää. Jos näemme, että

ihmiset elävät nautinnonhimossa, jos huomaamme, että lahjakkaimmat ihmiset, taiteilijat ja kirjailijat, etevät, nerokkaat ihmiset etsivät ainoastaan tyydytystä elämässään aistillisista nautinnoista, niin tiedämme ja tunnemme sisässämme, että ei saa olla näin. Tässä on jokin erehdys, jokin harhaluulo, sillä jokainen meistä tietää, että jos ihminen tahtoo elämässään menestyä, jos hän tahtoo luoda jotain elämästä tai omasta elämästään, silloin hänen täytyy kieltää aistillista nautinnonhaluaan, silloin hänen täytyy kieltää itseltään fyysillisen eli ruumiillisen elämän nautintoja. Suuret nerot ovat aina elämässään pysyneet määrättyjen rajojen sisäpuolella. He ovat aina pysyneet loitolla elämän aistillisista nautinnoista. Muistelen, että eräs suuri nero on sanonut: ”Taiteilijan täytyy olla kuin pyhimys, taiteilija ei saa tuhata omaa elämänsä antautumalla nautintoihin, hänen täytyy elää kun pyhimys.“ Ainoastaan sillä tavalla, että taiteilija elää kuin pyhimys, ainoastaan silloin hän voi luoda kuolematonta taidetta. Me huomamme, että meidän aikamme on tämän unohtanut, me näemme hapuilemista sekä oikeaan että vasempaan, me hapuilemme ja etsimme ja kun halumme eivät saa nautintoa sielullemme, niin me etsimme tyydytystä aistillisista nautinnoista. Me ajattelemme, että taiteilijan tulee olla sillä tavalla vapaa, että hän saa etsiä tyydytystä aistillisista nautinnoista. Mutta viisaat ovat sanoneet, minkä ovat sanoneet ja suurten nerojen neuvot pysyvät. Ja vaikka me emme osaa määritellä, minkälainen puhdas sydän on, että emme osaa sanoa siitä muuta kuin että se on lapsellinen ilo, ja silloin ymmärrämme, että se ei ole antautumista nautintoihin, jota meillä voi olla aistillisista asioista.

Mutta me tiedämme myös toisenlaisia ihmisiä. Edellisessä näimme, että on ihmisiä, joiden sielullinen painopiste on suorastaan aistillisessa elämässä, niin tiedämme toisaalta, että on myös paljon ihmisiä, jotka ovat siirtäneet

sielullisen painopisteensä toiseen maailmaan, aivan toiselle alalle. Me olemme huomanneet, kun tutkimme itseämme ja toisia, että on ihmisiä, jotka ovat toisenlaisessa sielullisessa tilassa ja juuri sellaisessa sielullisessa tilassa, että heillä on jokin ajatus ja pyrkimys päämäärään. He elävät sellaisessa sielullisessa tilassa, että he eivät tunne vetäymystä hetkellisiin nautintoihin, vaan heillä on jokin päämäärä elämälleen. Heillä on esimerkiksi sellainen päämäärä, että he tahtovat tulla rikkaiksi ja vaikutusvaltaisiksi tai sitten heillä on sellainen päämäärä, että he tahtovat saavuttaa valtaa ihmisten yli, että hän saa käskä, että hänellä on sellainen päämäärä, että hän tahtoo tulla kuuluisaksi ja että hänen muistonsa ja nimensä elää läpi aikojen. Hän huomaa, että juuri hetken nautinnot estävät häntä tästä. Hän ajattelee, me olemme ihmisiä, jotka jotakin tavoitamme, että me jotain tahdomme saavuttaa. Me olemme jokainen saaneet päämäärän elämälle, ja se on: me tahdomme saada rikkautta, tahdomme saada valtaa. Ja samalla tiedämme, että saavuttaaksemme päämäärän, johon pyrimme, niin meidän täytyy kieltää itseämme, sillä muuten emme voi saavuttaa päämääräämme. Sillä jos tahdomme elää nautinnoissa ja nauttia aistillisesti sekä alhaisella tavalla, silloin katoaa tuo päämäärä. Mutta meillä on tuo päämäärä ihanteena. Kun me tulemme rikkaiksi, niin saavutamme paljon valtaa ja kunniaa. Mutta nyt tahdomme sen puolesta tehdä työtä ja kieltää itseämme. Se on meidän ihanteemme, jonka me tunnustamme. Se on ihanne ja sen eteen täytyy työtä tehdä. Nuo toiset eivät jaksu sitä, mutta minä jaksan. Me voimme kieltää itseltämme levon ja kieltää nautinnon, joka toista ihmistä houkuttelee rakkaudella ja lemmellä. Me olemme asettaneet itsemme aatteen palvelukseen. Ja me ymmärrämme mitä voimaa silloin tarvitaan ihmiseltä. Kun ajattelemme, että ihminen tahtoo ja että hän asettaa itselleen päämääräksi sen, että tahtoo tulla vaikka maailman valtiaaksi, niin suureksi, että eivät Euroopan

valtiaat vedä hänelle vertoja, niin silloin ymmärrämme, että ihminen ei ehdi syödä, hän ei ehdi nukkua, sillä hän on kuin itsehypnoosisissa näkemättä muuta päämäärää kuin tuo ajatus, ja silloin saamme nähdä että hän saavuttaa sen mihinkä hän pyrkii ja tahtoo. Minkä ihminen tahtoo, sen hän saa. Ihminen ymmärtää ajatuksen ja hengen voiman. Ihminen on vapaa, ihminen ei ole aineen orja, vaan hän asettaa itse itsensä vapaaehtoisesti jonkin päämäärän palvelukseen ja itse tietää, mitä tahtoo ja mihin pyrkii. Meillä on elävä esimerkki siitä, että jos nuori ihminen syvästi kiintyy toiseen ihmiseen ja ihminen rakastuu toiseen ja menee hänen kanssaan naimisiin, silloin ennen sitä, herää hänessä tällainen energian kausi. Ihminen tahtoo saada tuon toisen. Hän tekee sen puolesta työtä ja näkee sen puolesta vaivaa. Ja silloin usein käy niin, että hän saa, minkä tahtoo. Hän saa tuon toisen omakseen. Jos ihminen, joka tutkii itseään nyt kysyy itseltään: ”Onko tämä puhdassydämistä, onko aivan puhdassydämistä asettaa itselleen jokin päämäärä, asettaa itselleen sellainen päämäärä, jonka on itse rakentanut ja jota itse halajaa?” Hän kysyy itseltään, onko se aivan puhdassydämistä? Silloin me varmaan ymmärrämme, että saamme vastaukseksi: ”Tämä ei ole puhdassydämistä.“ Se on puhdassydämistä siinä tapauksessa, että ihminen on saanut tällaisen tehtäväksi, että ihminen on saanut tämän tehtäväksi sillä tavoin, että hän aivan kuin syntynyt tällaiseen tehtävään tai johonkin tehtävään, jonka palvelukseen hän sitten asettuu. Tai jos hänellä on jokin tehtävä velvollisuutena. Jos hän on sellainen ihminen, että hänen pitää ajatella, että tuon tehtävän minä olen saanut aivan kuin Elämän kädestä, jos hänellä on sellainen päämäärä ja on saanut sen tehtäväkseen, vaikka se tehtävä tekisi hänet rikkaaksi ja kuuluisaksi, mutta jos hän ei sitä ole itselleen anastanut eikä hän sellaista tehtävää ole halunnut eikä sillä tavalla tunne sitä omakseen, vaan täyttää vaan velvollisuutensa, silloin se on puhdassydämistä. Ja todella

puhdassyttäminen on ihminen myös siinä asemassa, että hänen pitää kieltää itseään, taistella ja kieltää itseään, niin ettei ehdi nukkua eikä syödä, hän on puhdassyttäminen silloin siinä tapauksessa kun häntä ei häiritse persoonalliset halut ja elämä. Puhdassyttäminen ihminen on semmoinen, joka ei ole minkään intohimon orja.

Ensimmäiseksi huomasimme, että puhdassyttäminen ihminen on se, joka ei ole aistillisten nautintojen orja.

Nyt sanomme toiseksi: ”Puhdassyttäminen ihminen on se, joka ei ole kestävien intohimojen orja.“

Mutta vielä löydämme, kun tutkimme ennen kaikkea itseämme ja toisia, kolmenlaisia sielun- ja mielentiloja. Me voimme silloin huomata sellaista itsessämme, että meillä on suuri tiedonhalu. Me tahdomme tietää. Me tahdomme ymmärtää. Me emme tahdo enää uskoa, me emme tahdo enää uskoa sen takia, että meille näin kerrotaan, vaan me tahdomme tietää. Usko on lapsellista ja se vie aina harhaan, näin sanomme. Tieto yksin on luja ja vahva ja siihen voi yksin rakentaa. Ihminen siis tahtoo tietää, ja me näemme että on ihmisiä, jotka ovat järjestäytyneet tiedonhalun palveluksen. Mitä tieteelliset laitoksemme, yliopistomme muuta ovat, kuin organisoituja – järjestäytyneitä tiedonhalun palvelijoita. Tiedemiehet ovat semmoisia ihmisiä, jotka eivät tahdo mitään uskoa, vaan he tahtovat tietää. Sanotaan, että semmoinen ihminen, jolla on uskonnollinen temperamentti eli mielenlaatu, ei voi tulla tiedemieheksi. Tiedemiehen tulee olla selväpäinen, hänen tulee olla viileä päästään, muuten hän kirjoittaisi ylös kaikki mitä hän kuulee, niin kuin oli keskiajalla. Tiedemiehen tulee olla niin kriittinen, että hän ei usko mihinkään eikä mitään umpimähkään, hänen täytyy ottaa selvää asioista, sillä tiede perustuu havaintoihin ja varovaisiin johtopäätöksiin, jotka tehdään havaintojen ja kylmän harkinnan nojalla.

Ja me voimme lisätä tähän, että ihminen voi tahtoa

tietää enemmän kuin tavallinen ihminen tavallisesti tahtoo tietää. Hän tahtoo tietää, kuinka on kuolemanjälkeisessä elämässä, hän tahtoo tietää yliluonnollisista asioista. Emme tahdo umpimähkään uskoa sellaisiin asioihin, joita tiede ei ole selittänyt eikä osannut selittää. Emme tahdo uskoa ympimähkään kuolemanjälkeisiin asioihin. Me tahdomme tietää kuinka asiat todella ovat. Emme tahdo tietää ainoastaan tieteellisesti vaan kokemukseräisesti. Kun tätä sieluntilaa tahdomme arvostella, silloin meidän on hyvä muistaa, mitä meille sanotaan Vanhassa Testamentissa: Ja käärme viekoitteli ihmisiä ja sanoi: ”Syökää hyvän- ja pahantiedon puusta, syökää tiedon puusta ja te tulette kuin Jumala, te tulette tietämään hyvän ja pahan.“ Ja me tiedämme, että me ihmiset niin teemme. Se on sieluntila, jolloin ihminen tahtoo tietää, mikä totuus on, ihminen tahtoo tietää ja tieteellisesti tutkia, mikä on totuus. Se on meistä jalo sieluntila, mutta samalla meidän tulee muistaa Jeesuksen sanat: ”Autuaat ovat puhdassydämiset, sillä he saavat nähdä Jumalan.“ Autuaat eivät siis ole ne, jotka tahtoisivat tietää, jotka tahtoisivat nähdä Jumalan, jotka tahtoisivat totuuden tietää, he eivät ole puhdassydämisiä. Vaan autuaat ovat puhdassydämiset, sillä he saavat nähdä Jumalan. Jos me katselemme niitä ihmisiä, jotka ovat tiedon, totuudenetsimisen palveluksessa, niin me huomaamme, että kaikki nämä jotka tätä tekevät, että he eivät tunne Jumalaa. He ovat sangen ylpeitä omasta tiedostaan, he luottavat siihen, he luottavat siihen että tieto kasvaa, mutta Jumalasta he eivät tiedä mitään. Tämän tiedämme ja ymmärrämme kun tutkimme itseämme ja toisia. Jos meillä on voimakas tiedonhalu, niin me luemme kirjoja, me tahdomme lukea kirjoja, me tahdomme ymmärtää kirjoja, mutta me emme tunne emmekä saa rauhaa. On kuin jokin ääni kuiskaisi meille, että tämä tutkiminen ja lukeminen ei ole puhdassydämistä. Vasta kun olemme puhuneet ja suoraan sanoneet itsellemme: ”Mihinkään en ole

päässyt, minä en kehity kaikesta huolimatta minä en näe mitään, en näe totuutta, Jumala ei ole minulle itseään näyttänyt.“ Vasta kun olemme tulleet tähän kohtaan, että tiedämme seisovamme täysin alastomana, kun sanomme itsellemme mitään en tiedä, vasta kun nöyryimme Jumalan edessä, kun tunnemme ja tiedämme, että kaikista tutkimuksista huolimatta emme mitään tiedä, emme mitään voi, silloin on kuin meidän sydämemme puhdistuisi, silloin sydämemme saavuttaa sellaisen vanhan puhtauden ja silloin me voimme ja saamme nähdä Jumalan. Ja silloin ei ihminen voi mitään puhua siitä, ei kerskata siitä, hän ei voi sanoa toiselle: ”Minä olen nähnyt Jumalan.“ On niin kuin Jeesus sanoo: ”Autaat ovat puhdassydämiset, sillä he saavat nähdä Jumalan.“ He saavat nähdä Jumalan, jota kukaan muu ei ole nähnyt kuin Poika ja kun tämä Poika näkee Jumalan, on kuin se intohimoinen sydän puhdistuisi ja se saavuttaa alkuperäisen puhtautensa ja silloin se sydän, joka ennen oli niin nautinnonhaluinen, silloin se sydän, joka oli niin intohimoinen, ja silloin se sydän, joka nyt on luopunut omasta itsestään, omasta totuudenjanostaan, silloin yksin se sydän näkee ja saa nähdä Jumalan.

Tämän Pekka Ervastian puheen sain Wald. Kaadelta 19.2.1971 ja samalla luvan sen jäljentämiseen.

Martta Jalava-Rahkonen